

venster op beeld en geluid

Nummer 1 • 2023
Nederland € 6,10 België € 6,70

COVER & PIN UP VAN DE MAAND

ATOLL ELECTRONIQUE ST300/AM300
LIBERTÉ, ÉGALITÉ, HAUTE FIDÉLITÉ

RECENSIE

CHORD MOJO 2
HEED ORBIT 2 EN QUESTAR MM
NUPRIME A200
MARK LEVINSON ML-50
MOLA MOLA LUPE
PERLISTEN AUDIO D12S
YAMAHA R-N2000A

NABESCHOUWING

AUDIO SHOW IEAR' 2022
NOIR&BLANC BRUSSELS 2022

WINKELBEZOEK

50 JAAR HIFI STUDIO WILBERT

ACHTERGROND

DYNAUDIO, AURENDER EN CHORD BIJ
THE HIFI STUDIO

ALLES APPLE

HOME POD MINI

HEED AUDIO, EEN BIJZONDERE EEND IN DE AUDIO BIJT

Het huidige aanbod aan audioproducten uit de Hongaarse Heed stal is best indrukwekkend te noemen. Het productenscala is heel breed van cd-loopwerk, netwerkspeler, dac tot versterkers in diverse maten en kwaliteiten en phono-voorversterkers. Technisch borduren de Hongaarse ontwerpers voort op de uitgangspunten die we ooit aantreffen in het iconische merk ION. Voor deze test heb ik uitvoerig de Heed Questar MM phono-voorversterker onder handen genomen. Daarnaast de Heed Orbit II draaitafelvoeding.

Er is een tijd geweest dat een losse phono-voorversterker voor moving magnet-elementen een must was. Reden: de meeste radio's en versterkers van toen – 60er jaren – hadden wel een voorziening/aansluiting voor kristal/keramische elementen maar een ingang voor MM-elementen met de noodzakelijke extra versterking en RIAA-correctie ontbrak. Het waren hele simpele schakelingen zonder kwaliteit-

spretenties in een simpel kastje met ingebouwde netvoeding.

De phonovoorversterkers

In de 70er jaren werd het stil rondom de losse phonovoorversterker. De meeste fabrikanten voorzagen hun (tuner)versterkers van zo'n MM-ingang. Soms zelfs van hele goede kwaliteit. Met de opkomst van het

fenomeen cd en andere digitale media verdween weer de noodzaak van zo'n phono-ingang, want waarom zou je zoiets ingewikkelds inbouwen in je apparaat als maar 10% van je klanten er gebruik van maakt.

In dat tijdsgewricht leven we nog steeds, met dien verstande dat de waardering voor de aloude analoge vinylschijf enorm is toegenomen. Evenals de ervaring dat zoiets als een hoogwaardig frontend – element en phonovoorversterker – een echte kwaliteitsstap kan betekenen in je klankmatige ervaring. Het huidige aanbod aan losse phonovoorversterkers is immens. Van een simpele voorziening van een paar tientjes tot State Of The Art oplossingen van vele duizenden euro's.

Heed Questar MM phonovoorversterker, een discrete oplossing

Het Hongaarse Heed biedt in de Heed Modular serie een tweetal losse phonovoorversterkers aan waarvan de Questar (MM of MC) met zijn prijs van 420 euro de voordeligste is. Over het kastje kunnen we kort zijn: een standaard metalen kast van 9,5 x 7,5 x 22 cm met een glanzend frontje met een blauw ledje. Aan de aansluitkant zien we goede kwaliteit cinch connectoren voor in- en uitgangen die direct gekoppeld zijn aan de print – kwetsbare interne bedrading ontbreekt volkomen. Daarnaast een chassisaarde aansluiting en de connector voor de voeding. Standaard wordt bijgeleverd een goede kwaliteit X-PSU40 industriële SMPS-voeding. Heed heeft voor de muzikliefhebber die nog wat extra puntjes op de klankmatige wil zetten een bijpassende losse lineaire voeding, de Heed Q-PSU III voeding (470 euro).

Binnenkant

De meeste fabrikanten in dit middenklasse segment kiezen qua schakeling voor een oplossing op basis van een integrated circuit, ofwel IC. Gewoon netjes en betaalbaar, maar vaak beperkt in kwaliteit. Een IC is nu eenmaal niet een ideaal medium om iets piepkleins als een signaal van een element optimaal te versterken. Het kan wel, maar dan vraagt het een behoorlijke inspanning in de periferie van de schakeling om een en ander te optimaliseren, met een bijbehorend prijsplaatje. Zo niet bij Heed. Zij kiezen voor een discrete schakeling met individuele halfgeleiders op basis van de uitgangspunten van Richard Hay, de ontwerper van de legendarische ION Systems en Nytech elektronica. Hoewel echte details over de schakeling niet bekend zijn, kunnen we op basis van de mooi opgebouwde print vaststellen dat zowel de versterking als de RIAA-correctie heel goed doordacht zijn. De versterking die Heed gekozen heeft – voor de Questar MM 42dB – is geschikt voor een heel breed scala aan MM-elementen en kan ook een mooie High Output MC aan. Door de gebruikte relatief hoge voedingspanningen is

de belangrijke oversturingsmarge ruim bemeten. De RIAA-correctie is een tweetraps opzet – deels passief, hoog af – deels actief, laag op –, die binnen nauwe grenzen de gewenste correctie volgt. Om dit kwaliteit-sniveau te bereiken hebben de mensen van Heed een uitgebreid componenten selectiesysteem opgezet. Dat selectieproces heeft als voordeel dat je met betaalbare componenten hele goede resultaten kunt bereiken. Dus verwacht in het RIAA-netwerk geen met Russische olie gevulde papiercondensatoren, maar goede kwaliteit polyester types. Sowieso is de verwerkingskwaliteit – print, actieve en passieve voedingsontkoppeling, weerstanden enz. van bovenmodale kwaliteit.

Werken met, luisteren naar

We hadden voor het testen een breed scala aan draaitafels van vrienden ter beschikking, deels vintage gouwe ouwe uit de Dual/Thorens school maar ook recenter materiaal uit de Rega familie. Als MM-elementen zijn types van Audio Technica, Nagaoka en Grado gebruikt. De testen zijn deels in de luisterkamer op de hoofdset uitgevoerd deels bij vrienden thuis. De laatsten waren vooral benieuwd of zo'n losse phonovoorversterker nog klankmatige winst opleverde t.o.v. hun ingebouwde oplossing of een standaard losse phonovoorversterker uit de dertien in een dozijn kwaliteit.

Zonder uitzondering was er sprake van verbazing wat zo'n ogenschijnlijk simpel kastje teweeg kan brengen in klankmatig opzicht. Bij vriend Jord was de verbazing het grootst. Hij koestert zijn geheel gereviseerde Luxman SQ507 versterker met veel liefde. De combinatie met Spondor BC1 luidsprekers klonk als een klok, maar niet echt op de phono-ingang. Ondanks het feit dat hij in zijn Dual 704 draaitafel een mooi Grado element had laten monteren, was de weergave niet je dat. Zijn grote lp-collectie werd mede door de komst van een streaming oplossing steeds meer een enigszins verstofte museumverzameling en dat speelt hem zeer. Hij koesterde zijn Argo vinylverzameling, maar betrapte zich er zelf op dat hij liever naar Qobuz luisterde. Nadat we de Heed Questar hadden aangesloten was het lang stil. Die gekke Sonates voor Strijkers van Rossini gespeeld door de Academy of St. Martin in The Fields op een originele Argo gaven de doorslag. Ineens was daar weer het zo gemiste palet aan kleurige strijkersklanken met de af en toe knorrende contrabas en als je heel goed luisterde hoorde je de ondergrondse voorbijkomen. Ook de ruimtelijke afbeelding klopte weer, je keek weer via een breed venster in de kerk. Eigenlijk begreep hij er niks van, want hem was altijd verteld dat de interne phonovoorversterker van de Luxman van superieure klasse was. Ik vertelde hem dat die voor zijn tijd – midden 70er jaren beslist tot de betere behoorde, maar dat de techniek niet had stilgezeten met de HEED Questar als getuige.

FYNE
VINTAGE

VROEGER WAS ALLES BETER

Waar de kwaliteit van weleer
samensmelt met moderne
luidsprekertechnologie. Als
met een goed glas wijn,
gaat tijdloze elegantie hand
in hand met moeiteloze
verfijning. Mogen we aan u
voorstellen: **Fyne Vintage.**

Luisteren in de hoofdset

Het zou eigenlijk een soort toetje worden, de Heed Questar na zoveel mooie, dure en peperdure phono-voorversterkers die ik de afgelopen periode onderhanden heb gehad. Maar het werd anders. Allereerst kwam Ed langs met zijn door hem zelf opgeknapte en gemodificeerde Thorens TD160 met daarin een Audio Technica ATVM95EN. Ed is in ons gezelschap nog een junior tussen al die grijze en kale muzikliefhebbers met vinylaspiraties. Hij is audiofiel besmet geraakt door zijn opa en is druk bezig een aardige set op te bouwen. Het budget is beperkt want van coschappen lopen in een plaatselijk ziekenhuis word je niet rijk. Hij was benieuwd wat zijn draaitafel deed in combinatie met de Heed Questar op mijn hoofdset, hij had de Questar al in zijn eigen set gebruikt. Natuurlijk had hij had wat eigen materiaal meegenomen, Pink Floyd enzo. Beiden waren we erg verrast door de kwaliteit van weergave. Het was niet alleen de set maar ook de combinatie van AT-element en Heed Questar die een verrassende duit in het kwaliteitszakje deed. De homogeniteit in het middengebied, de stemmen zonder randje, het stabiele stereobeeld, de mooie stille achtergrond waren de termen die op zijn notitieblokje stond.

Ik nodigde hem dan ook uit om de week erop om te komen luisteren naar een andere toevalstreffer. Een tijdje geleden had ik het Holistic Audio SE MC element aangeschaft. Deze had ik gemonteerd en afgeregeld in mijn aloude Thorens TD150 (1966) met de Rega RB300 arm. Eerlijk gezegd heb ik me deze long hot summer regelmatig moeten tegenhouden om toch weer boven de gaan luisteren, want het was wel warm in mijn hok. Maar na een royale inspeeltijd was het echt genieten geblazen. Dus na alle phono-voorversterkersgeweld was de Heed Questar aan de beurt samen met een nieuwe Tsjechische Fonolab FLT Classic MC-trafo die ook ter test stond. Een gouden combi bleek al gauw. Qua balans ging deze combinatie echt wel een paar stappen verder dan de bovengenoemde van Ed. Ook hier bleek de uitgekiende schakeling van Heed allerlei vervelde artefacten van goedkopere phono-voorversterkers niet te hebben. Geen compressie, geen verlies aan micro-informatie met versluiering van pulssignalen zoals we vaststelden in wat klavecimbelopnames van Blandine Verlet op Philips. Ook en oudere Saint Saens orgelsymfonie opname op Telarc met het Philadelphia Orchestra o.l.v. Ormandy was puur genieten. De opname is in een kerk gemaakt waarbij de balans tussen orgel en orkest heel kwetsbaar is. Maar de combi met de Heed Questar als stabiele basis liet horen dat ruimtelijke afbeelding maar ook het indrukwekkende laag van de 16 en 32voets orgelregisters zonder verlies onze oren bereikte. Het maakte ons wel benieuwd wat eventueel de mooiere Heed Q-PSU III nog zou kunnen toevoegen.

Het moge duidelijk zijn de Heed Questar MM (of MC) is een geheimtip voor muzikliefhebbers die een echte opwaardering willen voor hun vinylweergave. De Heed Questar heeft een aantal klankmatige eigenschappen die we eerlijk gezegd aan een veel hogere prijsklasse zouden toekennen. Vanzelfsprekend komen we nog bij een ander kastje terecht wat in deze testserie ogenschijnlijk stilzwijgend is meegenomen en dat is de Heed Orbit II motorsturing

Heed Audio Orbit II, een vloeiende aansturing voor uw draaitafelmotor

De meeste snaaraangedreven draaitafels uit de generatie van de Thorens TD150, 16X, 14X familie en wat afgeleiden daarvan zoals Linn, Ariston, maar ook Rega, gebruiken een relatief kleine meerpolige wisselstroommotor van fabrikanten als Philips, Berger enz. De ontwerpers kozen bewust voor dit soort motoren omdat ze betrouwbaar, stil en bijna onderhoudsvrij waren. Het toerental lag zo tussen de 300 en 500 toeren en ze werden in de meeste gevallen met een simpel faseverschuivingsnetwerk rechtstreeks aangesloten op ons lichtnet. Het omschakelen van het toerental van 33 naar 45 toeren gebeurde soms door middel van een mechanische vork die de snaar van het ene deel van de pulley naar het andere tilde. Bij andere merken moest de gebruiker het plateau eraf halen en de snaar met de hand naar een ander gedeelte van de pulley leiden.

Dit soort draaitafels zijn in de zeventiger jaren heel populair geworden en gingen in grote aantallen over de toonbank. Na de komst van het medium cd verhuisden er een behoorlijk aantal naar de zolder of de schuur, want wie draaide er nou nog vinyl. Maar het analoge bloed kruipt waar het niet gaan kan en in de 90er jaren onzes Heren werden ze toch weer tevoorschijn gehaald al was het alleen maar om eens naar de lp's van wijlen Oom Willy te luisteren. Alras was er sprake van een hernieuwde levendige discussie analogo versus digitaal en zowaar die gouden oude vintage

